

Strange presence Estranya presència

Entrevista amb / Interview with Norman Foster

Now that the silhouette of the Collserola Communications Tower seems finally comprehensible (as regards its scale and situation) it seems the opportune moment to reflect upon a particular aspect of the project: we refer to its presence as an "artificial", almost mediatic object, as a "vigilant" artifact capable of supplying, after its sudden emergence, a new reading of the natural surroundings and of the city in which it is located; a fixed, static artifact which can nevertheless also be understood as dynamic by virtue of its very position and the relationship of this position with the fabric that develops at its feet. Rather than a "rigidising" presence, in the form of a "control" element similar to the monumental landmarks in the traditional baroque city, what is perceived here is a surprising manifestation which could be placed almost in the "field of uncertainty" characteristic of contemporary culture. A manifestation which would suddenly appear and disappear, providing a variety of unusual contemplative phenomena, according to the distance or the situation of the observer (especially suggestive in the "vertical" itinerary along Carrer Balmes or "horizontal" along the Second Ring Road), and would therefore allow interest in the project to be focused on not only its architectural definition but on another more perceptive aspect, in that it is an operation linked to a certain idea of landscape and territory.

QUADERNS The position, size and scales ratio of the Tower have made it a strange travelling companion, either present or crouching according to the route followed by the observer. A characteristic which is repeated from the "other side" of the mountain. This makes the element a kind of "object-rotula", a pivot around which seem to be produced the immense changes and urban developments which today form the metropolitan area of greater Barcelona for which the Tower will eventually acquire an added value: that of becoming the symbol of union between this new and future territorial reality.

Ara que la silueta de la Torre de Comunicacions de Collserola sembla definitivament comprensible pel que fa a la seva escala i emplaçament, resulta oportú reflexionar sobre un aspecte particular del projecte: ens referim a la seva presència com a objecte artificial, gairebé mediàtic, com a artefacte "vigilant", capaç de proporcionar, després de la seva sobtada emergència, una nova lectura de l'entorn natural i de la pròpia ciutat on se situa; un artefacte fixe i estàtic però, alhora, de comprensió dinàmica per la seva mateixa posició i per la relació d'aquesta amb el teixit que es desenvolupa als seus peus. Més que no una presència enrigiditzadora, d'element de "control" com les fites monumentals de la ciutat tradicional barroca, el que es pot percebre aquí és una manifestació sorprenent que ratlla l'àmbit de "l'incert", propi de la nostra cultura contemporània. Una manifestació que sembla que aparegui i desaparegui, de sobte, proporcionant així insòlits fenòmens contemplatius, diferents segons la distància i la situació de l'observador (experiències particularment suggerents en el recorregut "vertical" del carrer Balmes o en l'horitzontal de la Ronda de Dalt), cosa que permet inscriure l'interès d'aquesta proposta no únicament en la seva definició arquitectònica, sinó també en un altre vessant més perceptiu, com a operació lligada a una determinada idea del paisatge i del territori.

QUADERNS La posició, les dimensions i la relació d'escales han acabat convertint la Torre en un estrany company de viatge, present o amagat, durant els desplaçaments de l'observador per la ciutat. Aquesta característica es repeteix des de l'altre costat de la muntanya. Això fa que aquest element esdevingui una espècie d'"objecte-ròtula", un pivot a l'entorn del qual sembla que es produeixin els immensos canvis i desenvolupaments urbanístics que constitueixen avui la gran àrea metropolitana de Barcelona i per als quals la Torre acaba adquirint un valor afegit: el de símbol d'unió d'aquesta nova i futura realitat territorial.

NORMAN FOSTER It was inevitable that an intervention of this nature and scale could not pass unnoticed. Its form was destined to constitute a new visual ingredient, a powerful point of reference for the city. However, the point of balance for an operation of this magnitude is always highly unstable: it is terribly easy or tempting to design an object with a deliberately dominant or powerful vocation. We nevertheless wanted the Tower to be read as a phenomenon of an incidental order, a reference point on the Collserola skyline, while at the same time an element situated in complicity (although without traumas or complexes) with Nature, delicately placed there rather than "planted" like a great, violently unnatural totem pole. In this context it was of vital importance to build only one tower instead of the three which seemed at first necessary for each of the television and telephone companies. As one looks towards the hill, numerous banal accidents appear that lack any specific weight. The mountain is "contaminated", rather than structured, by many objects present today and by many others that will be placed there in the future. Consequently the idea of building a lone tower, a single element capable of capturing the attention, and of doing so in a rigorous and conceptually clear way for the city, was a necessary operation: a responsibility faced in a determined way by the administrative authorities.

Q. If we go deeper into this issue, it seems clear that the Tower is acquiring a meaning other than its architectural nature, namely that of a great civic infrastructure, an operation that would carry with it a relationship with the territory that goes beyond the strictly urban.

N.F. Infrastructures are something far too crucial to be left to chance or to routine repetition of a particular experience. Decisions concerning these large objects are the result not only of practical or technical considerations, but must also be taken from the visual point of view, taking into account how the individual feels as he approaches these structures.

The Collserola Tower is, in this sense, a piece of "architecture", just as other elements

NORMAN FOSTER Era inevitable que una intervenció d'aquesta mena i d'aquesta escala no passés inadvertida. La seva configuració havia de constituir un nou ingredient visual, una referència poderosa per a la ciutat. Però el punt d'equilibri en una operació d'aquesta envergadura és sempre molt inestable: és terriblement fàcil o temptador acabar projectant un objecte vocacionalment dominant o poderós. Nosaltres, però, volíem que es llegís la Torre com un fenomen de l'ordre de l'incidental, un punt de referència en el *skyline* de Collserola i, alhora, un element situat en complicitat amb la natura -però sense traumes o complexos-, dipositat delicadament al seu damunt més que no pas "plantat" com un gran "totem" violent. En aquest sentit era d'una importància cabdal la idea de construir només una torre en comptes de les tres que en un principi semblaven necessàries per a cadascuna de les companyies de TV i de telèfons. En mirar cap al turó apareixen nombrosos i banals accidents, sense pes específic. La muntanya està més contaminada que no pas estructurada pels molts objectes avui presents i per molts d'altres que s'hi col·locaran en el futur. Per tant, la idea de fer només una torre, un element únic capaç de concentrar tota l'atenció, i d'intentar fer-la d'una manera rigurosa i conceptualment clara per a la ciutat, era necessària: una responsabilitat afrontada de manera decidida per les autoritats administratives.

Q. Aprofundint més en aquest tema, sembla evident que la torre està adquirint un altre significat a més de la seva naturalesa arquitectònica, el de gran infraestructura civil. Aquesta operació comporta una relació amb el territori que va més enllà del que és estrictament urbà.

N.F. Les infraestructures són massa importants per a ser abandonades a la casualitat o a la repetició rutinària de l'experiència.

Les decisions sobre aquests grans objectes no només són resultat de consideracions pràctiques o tècniques, sinó que també han

Video: Jordi Brió, Jaume Vilalta

of the city might be, depending on their qualities. When moving around the city, everyone is influenced by buildings, streets, bridges, city-scapes, and so on. No detail is more than the rest, they are all important, essential parts of the city. The Tower is one more element in the definition of the city: an element, nevertheless, that by virtue of its situation and its dimensions, is destined to become a highly special presence. It is not merely an element of architecture, nor is it merely a telecommunications transmitter which functions only as a technical infrastructure on a large scale: it is, or sets out to be, also part of the contemporary culture of this new metropolis which is forming. This Tower is different from many others in its genre. Indeed, probably unique. A particular piece wedded to certain civic works capable of "evoking a place", and therefore of establishing "other" connections beyond their own technical or formal characteristics

Q. Comparing your project with other Tower design entries for the competition, one detects a radically different approach in your case. While others projects concealed the technological devices behind the skin of the membrane, you preferred to place the technical elements outside. Is it possible that in the future this option might give rise to functional problems, which would lead to modifications to the original idea?

N.F. Communications and technology are changing very fast, constantly. We are progressing from the analogical to the digital, to laser technology; equipment is becoming increasingly small and powerful.

As a consequence of this evolution, the Tower needed to be flexible; allow the possibility of creating more platforms closer together, of interchanging these platforms, of placing catwalks, of moving equipment and not only of adopting any new position but also of freely exchanging them. How would it be possible to do all this if the functional elements were all covered? From the very first interview, we have insisted that what we were proposing was something sensible. Perhaps we have employed technologies which one would expect in a bridge rather than in a tower, although traditional construction methods have been used: a reinforced concrete nucleus, a metallic structure and so on, elements and methods which in themselves are not alien to construction. The fact that this is not a common building does not mean that it is an expensive one; it is a very economical structure and it uses less material than a conventional tower.

I believe that on the whole subsequent results have borne out our predictions.

Q. A priority issue common to some of your projects is the development of a fundamental part of the programme below ground level. Examples of this would be the

de ser considerades des de l'aspecte visual, tenint en compte com se sent l'individu quan s'acosta cap a aquests espais. En aquest sentit la torre de Collserola és una peça d'"arquitectura" igual com poden ser-ho altres elements de la ciutat segons les seves qualitats. En desplaçar-se per la ciutat qualsevol persona queda influïda pels edificis, els carrers, els ponts, els paisatges..., cap detall és més que la resta, tots són igual d'importants, parts essencials de la ciutat. La Torre és un element més en la definició de la ciutat: un element, però, que pel seu emplaçament i per les seves dimensions s'ha de convertir en una presència molt especial. No és únicament un element d'arquitectura, tampoc només un repetidor de telecomunicacions que funciona únicament com a infraestructura tècnica a gran escala: és també, o vol ser-ho, una part de la cultura contemporània d'aquesta gran urbs que s'està formant. Aquesta torre és diferent de moltes altres torres del seu mateix gènere. En aquest sentit, probablement és única. Una peça singular emparentada amb determinades obres civils capaces "d'evocar un indret" i, per tant, d'establir "altres" connexions més enllà de les seves característiques pròpies tècniques o formals.

Q. Comparant la seva proposta amb altres opcions de disseny per a la torre que es van presentar a concurs, hi ha una posició radicalment diferent. Mentre altres projectes amagaven els artefactes tecnològics darrera la pell d'una membrana, vostè va preferir situar els elements tècnics a l'exterior. És possible que aquesta opció produeixi problemes funcionals en el futur i que la idea original s'arribi a modificar?

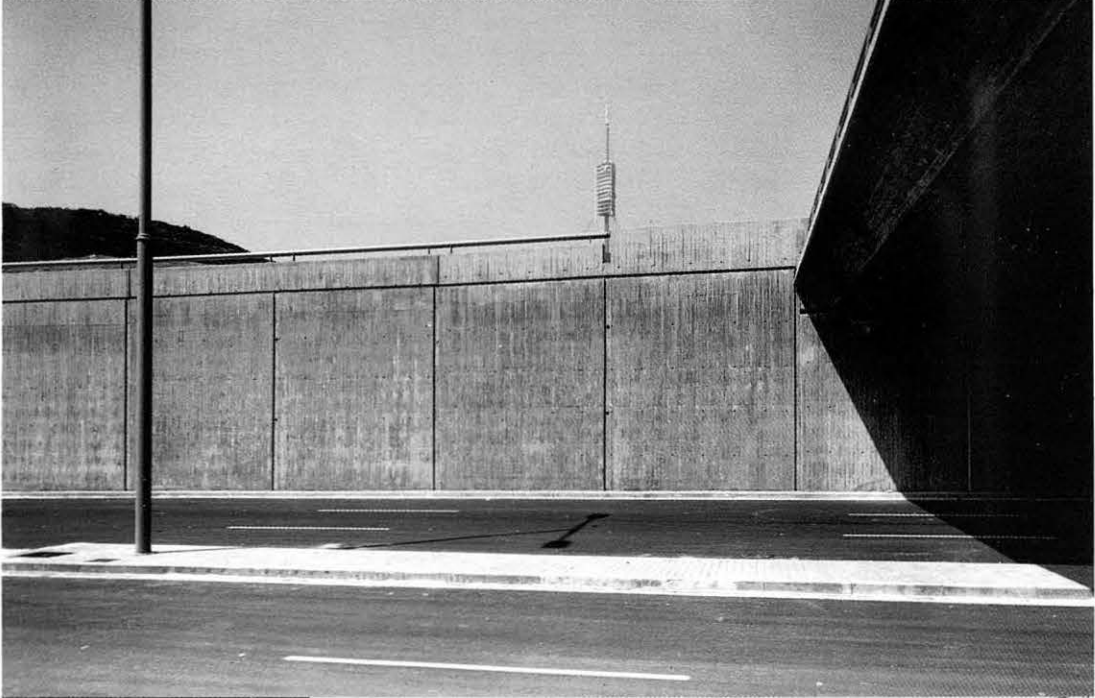
N.F. Comunicació i tecnologia estan canviant molt de pressa, constantment. S'està passant del que era analògic al que és digital, a la tecnologia làser; els equips es fan cada vegada més petits i poderosos.

Com a conseqüència d'aquesta evolució, la torre havia de ser flexible davant d'aquestes preexistències, hi havia d'haver la possibilitat de crear més plataformes amb espais menors entre elles, d'intercanviar-les, de situar passarel·les, etc. Calia poder moure els equips i realitzar qualsevol nova posició, així com intercanviar les posicions lliurement. Com es podia aconseguir tot això si els elements funcionals acabaven coberts?

Des de la primera entrevista sempre hem afirmat que el que proposàvem era raonable. Potser es fan servir tecnologies que no s'espera trobar en una torre, sinó més aviat en un pont, tot i que s'han emprat mètodes constructius tradicionals: nucli de formigó armat, estructura metàl·lica... elements i mètodes que no són estranys en la construcció. Que no sigui un edifici corrent no significa que hagi de ser un edifici car; és una estructura molt econòmica, hi ha menys material que en una torre tradicional.

Crec que en conjunt ha quedat demostrat que les nostres prediccions eren correctes.

Q. Un tema prioritari, comú a alguns dels seus projectes, és el

Collserola Tower itself and Stansted Airport. Preferential treatment given not only to what is "apparent" but also to those "hidden" and clearly functional elements enunciate a dichotomy between an operative, material and decharacterised subterranean world (where today the growth of metropoli would take place) and the emergence to the exterior of almost immaterial objects, conceived as symbolic formalisations of a "new" landscape.

[N.F.] In the case of Stansted there was indeed a major and deliberate decision to bury a considerable part of the building: one half emerges above ground level while the other half lies beneath. Functionally speaking, it is a two-storey building, while from the landscape point of view it is single-storey. In this way, the building lies below the treetops. All the heavy material, installations and so on, which the building must have and which would normally be above ground are in this case buried. The expression of the building is pure, and in this sense a similar phenomenon is produced to the Collserola Tower: a very interesting parallel of which one is not always aware. The way the Tower emerges from the ground is indeed highly important. To imagine the Tower rising up from a large building-pedestal struck me as something frightful: if the support building had been too visible the image of the tower would have been completely spoilt.

This subject alludes to the eternal conjunction between operations carried out by man and those carried out by Nature: a conjunction, a crossroads which constitutes a critical point and which nevertheless offers the possibility to achieve that exciting coexistence between the human and civilised and the technical, the natural and the artificial, which makes it possible to create new universes or "places", suggestive and unusual. The last time I was in Barcelona I went to the top of the Tower and stood on a piece of plastic, without any railings... It was incredible: I suddenly found myself in one of the most exciting places I had ever been. Shortly afterwards, back in London, a friend of mine said "I hope to God your Tower has come out all right, because it's really so visible". And isn't it just! What a place to make a mistake! Once built there would be no chance to let ivy grow all over it or plant trees to hide it. There would be no hiding place possible...

desenvolupament d'una part fonamental del programa sota la "cota zero". Alguns exemples d'això poden ser la Torre de Collserola o l'aeroport de Stansted. L'atenció preferent no només al que és "aparent", sinó també als espais "ocults" de clara adscripció funcional, permetrà enunciar una dicotomia entre un món "subterrani", operatiu, material i descaracteritzat - allà on es construeix avui el creixement de les metròpolis -, i l'emergència a l'exterior d'objectes gairebé immaterials concebuts com a formalitzacions simbòliques d'un "nou" paisatge...

[N.F.] A Stansted, efectivament, hi ha una decisió conscient molt important en soterrar una part considerable de l'edifici: una meitat sorgeix per damunt de la cota zero, mentre que l'altra queda per dessota d'aquesta. Funcionalment, és un edifici de dues plantes, però paisatgísticament només en té una. D'aquesta manera l'edifici queda sota el perfil dels arbres. Tot el material pesat, instal·lacions, etc., que havia d'haver-hi a l'edifici i que normalment se situa en coberta, es troba allà sota terra. L'expressió de l'edifici és pura i en aquest sentit es produeix un fenomen semblant a la Torre de Collserola. Un paral·lelisme molt interessant, que no sempre es té present. A la torre, en efecte, és molt important la manera d'emergir del terreny. Imaginar-me la torre sorgint d'un gran edifici-sòcol em semblava terrible, si el suport existent hagués estat massa visible s'hauria destruït completament la imatge de l'element vertical.

Aquest tema fa referència a l'eterna conjunció entre les operacions portades a terme per l'home i les que han estat portades a terme per la natura: una conjunció, una cruïlla que constitueix un punt crític i que, amb tot, ofereix la possibilitat de trobar una convivència excitant entre el que és humà i civilitzat i tècnic, entre el que és natural i el que és artificial, el que permet acabar creant universos o "indrets" nous, suggerents i insòlits: la darrera vegada que vaig venir a Barcelona vaig estar a la Torre, dalt de tot, damunt una peça de plàstic, sense barana... Fou increïble: de sobte em vaig trobar en un lloc terriblement excitant; un dels llocs més excitants on he estat mai. Poc després, un amic a Londres em va dir: "espero de debò que la Torre et quedi bé, perquè realment és molt visible", i...i tant, si ho és! Quin lloc, per a cometre un error! Un cop construïda no es podrà cobrir d'heura ni es podran plantar arbres per a tapar-la. Ja no hi haurà amagatall possible...

1. Interview by Anna Puyuelo and Jordi Costa for Quaderns, held in Barcelona in April 1991 on the occasion of the architect's visit to the city to receive the Mies van der Rohe International Award and then to give a talk on his work at the Col·legi d'Arquitectes de Catalunya.

1. Entrevista realitzada per a Quaderns per Anna Puyuelo i Jordi Costa a Barcelona, l'abril de 1991, amb motiu de la visita de l'arquitecte a la ciutat per tal de recollir el Premi Internacional Mies van der Rohe i realitzar posteriorment una conferència sobre la seva obra al Col·legi d'Arquitectes de Catalunya.